Відгук

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Шкурко Марини Іванівни на тему «**Ефективність виробництва м'яса качок за чистопорідного розведення та гібридизації**»,

представлену на здобуття наукового ступеня

кандидата сільськогосподарських наук

за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин

Актуальність обраної теми. Стабільний розвиток галузі птахівництва та її конкурентоздатність на ринку тваринницької продукції зумовлені як використанням спеціалізованих порід і кросів сільськогосподарської птиці, так і впровадженням технологій, за використання яких високий генетичний потенціал продуктивності птиці реалізується повною мірою. Продукція водоплавної птиці останнім часом користується все більшим попитом серед виробників і споживачів, що зумовлено високою економічною ефективністю налагодженого виробничого процесу та якісними показниками продукції, що отримують.

Для промислового виробництва м'яса качок використовують кроси, які створені на основі пекінської породи, мускусних качок та мулардів. Використання різних видів качок та їх гібридів обумовлено специфічними господарськи корисними особливостями такої птиці та потребує налагодженої роботи з відтворення поголів'я для подальшого вирощування на м'ясо. Здебільшого цю птицю в нашу країну завозять з-за кордону, оскільки можливості вітчизняної племінної бази доволі обмежені. Така ситуація стримує розвиток промислових господарств з виробництва м'яса качок і значною мірою обмежує діяльність фермерських, селянських, присадибних господарств. У даному аспекті обрана дисертантом тема є актуальною, оскільки спрямована на вирішення важливого питання щодо використання для виробництва м'яса різних порід і популяцій качок вітчизняної селекції, мускусних качок, а також отриманих в результаті схрещувань гібридів, за визначення ефективності виробництва м'яса такої птиці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота була складовою частиною плану науково-дослідної роботи Сумського національного аграрного університету за темами: «Розроблення і використання сучасних методів геномної селекції, генної інженерії та біотехнології для цілеспрямованого розвитку популяції сільськогосподарських тварин» (номер державної реєстрації 0113U004783), «Удосконалення прийомів гібридизації свійських і мускусних качок та розробка методів визначення статі каченят» (номер державної реєстрації 0117U004086). У межах зазначених тем автором виконано порівняльний аналіз продуктивності різних порід і популяцій качок, проведено віддалені пошукові схрещування та визначено найбільш придатний варіант гібриду качок із використанням вітчизняного генофонду. Запропонована за темою

«Впровадження нанокомпозитних матеріалів у інноваційні технології інкубації яєць сільськогосподарської птиці» (номер державної реєстрації 0119U100551) нанотехнологія підвищує на 1-3% виводимість яєць водоплавної птиці.

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів.

Дисертантом проведені комплексні дослідження відтворювальних та продуктивних ознак різних порід свійських і мускусних качок.

Дістало подальшого розвитку дослідження з вивчення особливостей гібридизації при природному паруванні мускусних селезнів і качок трьох популяцій вітчизняного походження, отримано три вітчизняні варіанти міжродового гібриду качок, визначено їх генетичний вантаж та співвідношення статей при виводі каченят.

Апробовано ефективність чотирьох методів визначення статі молодняку різних генотипів качок та доведено дієвість універсального японського методу, який забезпечує найвищу точність розподілу за статтю каченят.

Проведено комплексне вивчення й отримано нові експериментальні дані щодо впливу технологічного прийому (інтенсивності годівлі) на динаміку росту, розвитку і м'ясну продуктивність качок різних генотипів.

Проведені дослідження дозволили уперше встановити фенотипи та генотипи забарвлення оперення мулардів, отриманих від трьох міжродових схрещувань і виявити серед них одну аутосексну (колорсексну) комбінацію (♂ мускусна коричнева х ♀ українська сіра), яка дозволяє протягом усього життя гібридів маркувати (визначати) їх стать за кольором оперення (самці – темно-сірі, а самочки – коричневі).

За результатами проведеної роботи встановлено переваги в енергії росту і м'ясній продуктивності вітчизняних та французьких мулардів на 3-9% порівняно з вихідними батьківськими формами.

Результати досліджень впроваджено у виробництво фермерського господарства «ПОВІТ-АГРО» Білоцерківського району Київської області, що підтверджується відповідним актом від 28 листопада 2016 року, і використовуються у навчальному процесі Сумського національного аграрного університету.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ознайомлення з дисертаційною роботою М.І.Шкурко надає підстави стверджувати про достатній рівень обґрунтованості та достовірності її основних положень, висновків і рекомендацій.

Дисертанткою чітко сформульовано мету і завдання досліджень, проведено огляд і аналіз опублікованих наукових праць за відповідним науковим напрямом, використано загальноприйняті класичні та сучасні методи досліджень, аналізу та обробки даних.

Відзначимо великий обсяг проведених досліджень.

Експериментальні дані стали основою отримання нових у спеціальності знань та практичних висновків і пропозицій для птахівничої галузі.

Повнота викладення основних положень дисертації підтверджується висвітленням основних результатів досліджень у 13 наукових працях, у тому числі 5 – у наукових фахових виданнях України та 8 – апробаційного характеру.

Результати наукових досліджень дисертації доповідалися, обговорювалися та одержали позитивну оцінку на міжнародних, всеукраїнських, обласних, університетських наукових та науково-практичних конференціях, на LXXXIII міжнародному з'їзді Польського Наукового Зоотехнічного товариства «Wyzwania zootechniki w warunkach rolnictwa zrównoważonego» (м. Люблін, 2018).

Обсяг і структура дисертації.

Дисертаційна робота викладена на 144 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстрована 21 таблицею, 20 рисунками та містить 1 додаток. Вона складається із анотації, змісту, переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів, вступу, огляду літератури, загальної методики та основних методів досліджень, результатів власних досліджень, їх аналізу і узагальнення, висновків, пропозицій виробництву, списку використаних джерел та додатку. Список використаних джерел літератури включає 149 найменувань, з них 30 – іноземними (крім російської) мовами.

Аналіз дисертаційної роботи.

У розділі «Вступ» представлена актуальність теми дисертаційної роботи, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і завдання досліджень, представлена наукова новизна та практичне значення отриманих результатів, окреслено особистий внесок здобувача, показана апробація результатів дисертації та зазначена кількість опублікованих за темою дисертації робіт.

Розділ 1 «Огляд літератури» (34 стор.) складається з трьох підрозділів, в яких представлено сучасний стан розвитку качківництва в Україні (історичні аспекти, обсяги виробництва продукції та її особливості, племінні ресурси галузі, особливості організації виробництва продукції качківництва у різних типах птахівничих підприємств тощо), надана детальна характеристика наявних в країні генетичних ресурсів качок, ґрунтовно розглянуто питання генетики забарвлення оперення качок, прояву аутосексності за кольором забарвлення пуху у молодняку. Здобувачем окреслено питання, які потребують вивчення, та обґрунтовано вибір напрямів дослідження.

Розділ 2 «Загальна методика й основні методи досліджень» (5 стор.) складається з двох підрозділів, в яких представлено інформацію про місце проведення досліджень, види, породи, популяції, кроси качок, які були використані для досліджень, надана схема проведення досліджень, представлено методи проведення досліджень.

Розділ 3 «Результати власних досліджень» (48 стор.) містить 3 підрозділи, другий підрозділ має додатковий розподіл на 7 пунктів. Представлено результати досліджень продуктивності молодняку качок різних генотипів в умовах присадибного господарства (за рівнем живої маси, витратами кормів, збереженістю поголів'я, забійними якостями), які

підтверджують актуальність вибраного напряму досліджень щодо створення гібридів. Надалі у найбільшому підрозділі представлено результати проведення гібридизації мускусних селезнів із качками вітчизняного генофонду для отримання продуктивних гібридів – оцінено господарські корисні ознаки качок вихідних форм, результати інкубації качиних яєць для отримання гібридів при природному паруванні птиці, здійснений генетичний аналіз забарвлення пуху і оперення отриманих гібридів, проведена порівняльна характеристика продуктивних якостей молодняку качок різних генотипів (гібридних каченят і чистопородного молодняку вихідних форм) в умовах фермерського господарства, а також мулардів різного походження; проаналізовано співвідношення статей та генетичний вантаж у отриманого молодняку качок різного походження; проведено порівняльний аналіз ефективності сучасних методів визначення статі каченят. У наступному підрозділі висвітлено результати виробничої перевірки використання отриманих мулардів для виробництва м'яса, представлено розрахунки економічної ефективності вирощування каченят на м'ясо.

У розділі 4 «Аналіз і узагальнення результатів досліджень» (9 стор.) автором було проаналізовано і узагальнено одержані результати щодо ефективності виробництва м'яса качок за чистопородного розведення та гібридизації, а також наведена розроблена автором технологія вирощування мулардів на м'ясо.

За результатами проведеної роботи автором представлено 11 висновків та 5 пропозицій виробництву, які логічно пов'язані з представленими матеріалами і відповідають отриманим експериментальним даним.

Розділи дисертаційної роботи взаємопов'язані між собою, текст легко сприймається.

Дисертаційна робота має належний рівень оформлення.

Поряд з загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи Шкурко Марини Іванівни хотілось висловити деякі зауваження та побажання:

1. У роботі проведені дослідження продуктивності качок різних видів, порід, порідних груп, кросів; потребує уточнення походження птиці, яка була використана у дослідженнях.
2. Потребує пояснення, які саме режими інкубації качиних яєць були застосовані при проведенні досліджень, та обґрунтування їх вибору.
3. За результатами інкубації яєць качок при чистопородному розведенні (табл.3.2.1.2) та при гібридизації (табл. 3.2.2.1) встановлено достатньо низькі показники інкубаційних якостей яєць, значне коливання їх по партіям; як можна пояснити такий рівень показників? Наскільки отримані результати узгоджуються з дослідженнями інших авторів, які працювали у даному напрямі?
4. Потребує уточнення інформація щодо організації годівлі молодняку у господарствах різних типів при проведенні досліджень.
5. В розділі 4 наведена розроблена автором технологія вирощування каченят на м'ясо, але більшість представлених ключових аспектів цієї

технології загальновідомі, тому потребує уточнення, які саме елементи представленої технології є оригінальними.

6. У роботі використовується термін «органічне м'ясо»; потребує пояснення його застосування, оскільки птахівничі господарства, де проводились дослідження, не є виробниками органічної продукції.
7. На с. 82 дисертаційної роботи надана узагальнена інформація про рівень прояву гетерозису у гібридів, але для кращого сприймання отриманих даних їх краще було б представити у вигляді табличного матеріалу.
8. Назви підрозділів 3.2.4 «Порівняльна характеристика росту молодняку качок різних генотипів в умовах фермерського господарства «ПОВІТ-АГРО» та 3.2.5 «Порівняльний аналіз мулардів вітчизняного та французького походження в умовах присадибного господарства» не є коректними, оскільки представлена порівняльна характеристика птиці за цілим рядом показників.
9. Переважна частина проаналізованих джерел літератури – це публікації більш ніж 10-річної давнини (30% джерел – за останні 10 років); більше опрацювання закордонних публікацій підвищило б цінність представленої роботи.
10. Підрозділ 1.1 «Сучасний стан розвитку качківництва в Україні», на нашу думку потребує упорядкування щодо представлення матеріалів. Розміщення матеріалів підрозділу 3.2.2 «Гібридизація качок двох видів шляхом природного парування» також потребує логічного упорядкування.
11. У роботі зустрічаються повторення матеріалів щодо організації проведення досліджень та показників, які вивчались автором (с.60 та с.74, 107, 115; с.61 та с. 65; с.61 та с.63; с. 63 та с.108; с.64 та с. 96, с. 64 та с.108).

Загалом, зазначені вище зауваження стосуються лише окремих положень дисертаційного дослідження, носять дискусійний, уточнювальний та рекомендаційний характер і не зменшують наукового та практичного значення представленої роботи.

Автореферат відображає зміст дисертації, а опубліковані наукові праці висвітлюють основні положення наукової роботи.

Аналіз дисертаційної роботи свідчить, що поставлена здобувачем мета досягнута, а сама дисертаційна робота є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати комплексного дослідження продуктивності різних порід свійських і мускусних качок, проведення гібридизації при природному паруванні мускусних селезнів і качок трьох популяцій вітчизняного походження, оцінювання продуктивності отриманих гібридів, представлено шляхи оптимізації визначення статі каченят різних генотипів, що загалом сприятиме отриманню високопродуктивних гібридів – мулардів і забезпечить підвищення ефективності виробництва м’яса качок у птахівничих господарствах різних типів.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Шкурко Марини Іванівни «Ефективність виробництва м'яса качок за чистопорідного розведення та гібридизації» є цілісною завершеною науковою працею, виконаною на сучасному методичному рівні. За змістом, актуальністю, науковою новизною, практичною цінністю, структурою і формою робота відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів…», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року №567, а її автор Шкурко Марина Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

Офіційний опонент,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
професор кафедри технологій у птахівництві,
свинарстві та вівчарстві Національного університету
біоресурсів і природокористування України Н.П. Прокопенко

Підпис **Н.П. Прокопенко** засвідчую.
Начальник відділу кадрів
Національного університету біоресурсів
і природокористування України М.В.Михайліченко